

Rapport

Rapport over een klacht over de regionale politie eenheid Rotterdam.

Datum: 11 februari 2015

Rapportnummer: 2015/029

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat een hondengeleider van de regionale politie eenheid Rotterdam disproportioneel heeft gehandeld door zijn diensthond niet onder direct en voortdurend toezicht te houden als gevolg waarvan verzoeker door de diensthond is gebeten.

Wat is er gebeurd?

Op zondagmorgen 1 september 2013 werd omstreeks 3:20 uur door een omwonende aan de politie gemeld dat hij inbraak- of verbrekingsgeluiden had gehoord die uit de richting kwamen van een voetbalvereniging. De regionale meldkamer gaf vervolgens aan een opvallende surveillance-eenheid en een diensthondengeleider de opdracht om naar het sportcomplex van de voetbalvereniging te gaan. Op de parkeerplaats van de voetbalvereniging zagen de politieambtenaren IJ. en K. een kleine personenauto geparkeerd staan. Vervolgens hoorden zij stemgeluiden uit de richting van de personenauto komen. Hierna arriveerde hondengeleider V. Politieambtenaar IJ. zag dat een portier aan de bijrijderskant van de personenauto werd geopend en de binnenverlichting aanging. Hierna rende een persoon die door het donker niet duidelijk zichtbaar was, hard weg. Politieambtenaar V. rende vervolgens samen met zijn diensthond achter de weggrennende persoon aan. Terwijl V. achter de persoon aan rende, namen IJ. en K. poolshoogte bij de gebouwen van de voetbalvereniging. Zij troffen geen inbraaksporen aan. In de auto werd door hen van drie verschillende personen een ID-bewijs aangetroffen. Tevens werd er in de auto inbrekersgereedschap gevonden, waaronder een beitel waarvan een stukje metaal bleek te zijn afgebroken.

V. zag bij het voetbalveld in het gras sporen die richting de bosjes gingen. Uit de bosjes hoorde hij een hoop geritsel van takken maar hij kon geen verdachte zien. Via de portofoon hoorde V. dat er in de auto inbrekerswerktuigen waren aangetroffen. Vervolgens ging V. zoeken met zijn diensthond aan de lijn. Tijdens het zoeken zag V. zich op een gegeven moment genoodzaakt om over een hek te klimmen. Hij maakte de lijn waaraan zijn hond vast zat los. Terwijl V. over het hek klom, hoorde hij van achter de elektriciteitskast een hoop gegil komen. Achter de elektriciteitskast trof V. zijn diensthond aan die in de linker onderarm van verzoeker beet. Hij zag verder dat verzoeker met zijn diensthond aan het vechten was. Middels een breekstick wist V. zijn hond los te maken van verzoekers onderarm zodat hij verder letsel kon beperken.

Lezing van verzoeker

Verzoeker stelt dat hij de politie niet vijfmaal had horen roepen dat hij moest stilstaan. Hij is op enig moment tegen een houten schutting gaan zitten. Omdat hij net een stuk gerend had, dacht dat de politie weg was en vanwege het tijdstip erg moe was, was hij daar naar

zijn zeggen in slaap gevallen. Volgens verzoeker werd hij op een gegeven moment door de diensthond gevonden die hem aanvankelijk een lik gaf, wegliep en daarna verzoeker in diens arm beet en hem ook niet meer losliet. Omdat de hond niet losliet, probeerde verzoeker hem los te krijgen. Volgens verzoeker hield de hond hem nog enige tijd vast nadat V. erbij was gekomen.

Volgens verzoeker was het inzetten van de diensthond onnodig. Politieambtenaar V. had hem immers ook te voet kunnen vinden. Voorts vond naar de mening van verzoeker de inzet van de hond niet onder 'direct en voortdurend toezicht' plaats. Een goed opgeleide diensthond die geen bijtopdracht heeft gekregen, zal volgens verzoeker in het algemeen slechts bijten indien iemand te dicht bij de hond of zijn baas komt of indien iemand zich bedreigend gedraagt of een onverhoedse beweging maakt. Volgens verzoeker was daar geen sprake van geweest. Verder ontkende verzoeker dat hij V. had geschopt. Hij kon zich wel herinneren dat hij in paniek was omdat de hond heel hard beet maar hij had nooit de intentie gehad om de hondengeleider te schoppen.

Lezing van de betrokken politieambtenaren

Tijdens de interne klachtbehandeling hebben de betrokken politieambtenaren als volgt verklaard. Politieambtenaar IJ. en zijn collega K. gingen in opdracht van de meldkamer naar de voetbalvereniging. In het donker hoorden ze stemmen maar ze konden niet exact bepalen vanuit welke richting de stemgeluiden kwamen. Vervolgens liepen ze in de richting van waaruit de stemmen kwamen. Op het parkeerterrein zagen ze een personenauto staan waar iemand uit stapte. Ongeveer op dat moment kwam hondengeleider V. met gedoofde lichten aan op de parkeerplaats.

Op het moment dat de onbekende man van de personenauto weg rende, riep politieambtenaar IJ. naar zijn collega V. dat een persoon over het voetbalveld wegrende. Vervolgens riep IJ. met luide stem in de richting van de vluchtende persoon: "Staan blijven of de hond wordt ingezet". V. haalde daarop zijn diensthond uit de auto en rende in de richting van het voetbalveld. V. sommeerde de wegrende man tweemaal met luide stem dat hij moest blijven staan omdat anders de hond zou worden ingezet. De man reageerde hier niet op en V. zag in het gras een spoor lopen dat de bosjes in ging. Vanuit de bosjes hoorde V. geritsel van takken en aan het gedrag van zijn diensthond kon hij merken dat zijn hond duidelijk een geurspoor had gevonden. V. klikte op dat moment zijn diensthond nog niet los omdat zijn collega's in de buurt waren en die eventueel onbedoeld gebeten konden worden. Op dat moment schreeuwde V. nog tweemaal. V. acht het onmogelijk dat verzoeker dit niet gehoord heeft aangezien het midden in de nacht was en heel stil in de omgeving waarin zij zich bevonden. De melder, die de inbraakgeluiden had gehoord, woonde een heel eind van de parkeerplaats af. V. vervolgde zijn weg over een stuk parkeerplaats en zag aan zijn hond dat die een vers geurspoor volgde. Het spoor moest heel vers zijn omdat geuren op steen veel moeilijker te traceren zijn voor een hond.

Op grond van de melding dat er inbraakgeluiden waren waargenomen, het wegrennen van een verdachte en de informatie via de portofoon dat er in de geparkeerde personenauto inbrekerswerktuigen waren gevonden, besloot V. om zijn diensthond naar de verdachte te laten zoeken. V. had zijn diensthond voortdurend onder controle en toezicht en aan de lijn. Op enig moment zag V. zich genoodzaakt om de lijn los te klikken zodat hij over een hek kon klimmen dat anderhalve meter hoog was. Volgens V. hield hij daarbij zijn diensthond nog steeds onder direct en voortdurend toezicht en commando. Zijn hond kon onder het hek door kruipen.

Tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman verklaarde de betrokken hondengeleider V., voor zover van belang voor het onderzoek, het volgende.

V. verstaat onder het begrip 'direct en voortdurend toezicht' dat hij zoveel mogelijk zichtbaar vooral controle heeft over zijn diensthond. Dat betekent dat zijn diensthond, wanneer hij is los geklikt, ook terugkomt op het moment waarop hij hem terugroept. Als het zijn diensthond enorm hindert in het zoeken dan zal V. zijn diensthond los klikken van de lijn. Als hij gaat zoeken gebruikt hij vaak de lange lijn. Die zit tussen de tien en vijftien meter in. Dat is om de hond meer vrijheid te geven in zijn zoeken omdat de hond zelf ruikt waar de geuren zijn. Als je dan de bosschages in moet dan is zo'n lijn soms ontzettend vervelend want die blijft dan echt achter elk takje en boomstronkje hangen omdat een diensthond niet in een rechte lijn loopt te zoeken, aldus V. Op het moment waarop V. het zicht begint te verliezen op zijn diensthond, dan neigt hij er al toe om zijn diensthond terug te roepen. Je kan volgens V. nooit 100% uitsluiten dat een diensthond bijt. Hoe verder je die lijn zelf laat gaan, hoe gevaarlijker het wordt voor onschuldige burgers of voor politiecollega's. Je bent dus continue bezig met het zoveel mogelijk zicht op je diensthond te houden. Er zijn momenten dat dat even niet gebeurt maar daar moet je bij zijn en dan moet je je diensthond altijd met je stem terug kunnen halen, aldus V.

In het geval van verzoeker zag V. die nacht niet fysiek de verdachten (het bleken er later drie te moeten zijn geweest) maar hij zag wel de bosschages heen en weer gaan en hoorde gekraak. De verdachten waren een bosrand ingegaan die behoorlijk dicht begroeid was. Ze moesten zich daar dus doorheen wurmen. V. sommeerde gelijk: "Politie, staan blijven anders dan wordt de hond ingezet." V. had de lijn waaraan zijn diensthond vast zat, op dat moment nog niet los geklikt vanwege de politiecollega's die op dat moment nog in de buurt waren. Hoewel verzoeker het ontkent, is het volgens V. onmogelijk dat verzoeker de sommaties dat de diensthond zou worden ingezet, niet zou hebben gehoord. Op een gegeven moment kwam V. tijdens het uitlopen van het geurspoor bij een vrij hoog dranghek waar betonnen poten onder stonden. V. kon door het hek heen kijken. Het was, voor wat betreft het nemen van dit obstakel, makkelijker voor de diensthond om er onderdoor te kruipen. V. had zijn diensthond er anders op zijn schouder overheen moeten tillen. V. kon zelf over het dranghek heen klimmen. V. klikte zijn diensthond voor het dranghek los omdat hij bang was dat de lijn waaraan zijn diensthond vastzat om de poten van het dranghek zou kunnen slaan waardoor zijn hond vast zou komen te zitten. V. moest er echt even overheen klimmen. Dat heeft naar zijn schatting ongeveer vijf tot tien seconden geduurd. Omdat het dranghek uit een soort

gaaswerk bestond, had hij voortdurend zicht op zijn diensthond. Het was V.'s bedoeling om voorbij het dranghek zijn diensthond weer aan te lijnen.

V. was op dat moment alleen in het donker. Zijn collega's waren bezig om de boel af te zetten. V. ging tijdens het beklimmen van het dranghek zijn diensthond niet nog eens netjes afleggen en heel voorzichtig om het elektriciteitshuisje heen kijken of daar een verdachte zou zitten. V. liet, gelet op zijn veiligheid, zijn diensthond voorgaan. Volgens V. had verzoeker al kansen gehad om zich over te geven. Zijn hond had daarom de vrijheid gekregen om te zoeken. Wat V. op dat moment niet wist, was dat verzoeker op dat moment achter een elektriciteitshuisje zat dat zich op ongeveer twee tot twee en een halve meter van het dranghek bevond.

Volgens V. is het in principe zo dat diensthonden bijten op beweging. Als je doodstil staat dan zal een diensthond gaan bewaken. V. denkt dat verzoeker, bij het zien van de diensthond, door schrik zijn arm vanuit een reflex heeft uitgestoken waardoor hij werd gebeten. Dat heeft hij zelf echter niet gezien. Dat is voor die hond beweging. Het is bijna altijd zo dat degene die de beweging maakt dan gebeten wordt.

V. was over het dranghek heen en binnen een paar tellen was zijn diensthond, die onder het dranghek was gekropen, bij het elektriciteitshuisje. Op het moment dat V. aan de andere kant van het dranghek op de grond landde, hoorde hij gillen. Hij rende daarop in de richting van het gillen en was er binnen ongeveer vijf stappen bij. Het vechten van verzoeker met de diensthond maakte het voor V. moeilijk om de breekstick tussen de bek van zijn diensthond en de mouw van verzoekers arm te krijgen. V. denkt dat zijn diensthond niet langer dan tien tot vijftien seconden aan de arm van verzoeker had gezeten. V. stelt zich op het standpunt dat hij juist heeft gehandeld. Hij zou het de volgende keer weer net zo doen.

Standpunt van de politiechef

Volgens de politiechef vormt in alle trainingsonderdelen die deel uitmaken van het dressuur- en africhtingsprogramma, het begrip 'direct en voortdurend toezicht' de basis van de door de hond en de geleider aangeleerde procedures en vaardigheden. Er kan daarom worden gesteld dat zowel tijdens de trainingen als ook in het operationeel politieoptreden de geleider altijd zorg dient te dragen en dus ook verantwoordelijk is voor het verkrijgen van dit toezicht en het waarborgen daarvan.

Het is de verantwoordelijkheid van de geleider om bij het losklikken van de diensthond een afweging te maken tussen het onaangelijnd inzetten van de diensthond (zoekend of aanvallend) en de eventuele risico's die dit met zich mee kan brengen voor de omgeving en de daarin aanwezige personen of dieren. Een geleider moet, indien hij tot dit onaangelijnd zoeken overgaat, de overtuiging hebben dat er in het af te zoeken gebied geen andere personen aanwezig zijn. Een van de factoren die aan deze overtuiging kan bijdragen is bijvoorbeeld de aard van het gebied (stedelijk/landelijk, inpandig/open lucht, etc.). Honderd procent zekerheid is er volgens de politiechef nooit omdat het gebied immers nog nauwkeurig onderzocht moet worden. Het blijft daarom een afweging tussen het waarborgen van de veiligheid enerzijds en het behalen van de doelstelling, het aanhouden van de verdachte, anderzijds.

Zowel de geleider als de hond is zodanig getraind dat het onder toezicht brengen na het passeren van een obstakel onder normale omstandigheden als waarborg altijd kan en moet gegeven worden. Hierbij is het van belang om te weten om wat voor obstakel het gaat (hoog/laag, doorzichtig/ondoorzichtig, etc.). Deze factoren zijn van invloed op het voeren en het handhaven van het appèl op de diensthond. Daarbij komt dat factoren, die zich achter het obstakel bevinden wellicht van invloed kunnen zijn op het gedrag van de diensthond. Indien de verdachte zich bijvoorbeeld direct achter het obstakel bevindt, dan zal de hond op eigen initiatief tot aanhouden (bewaken of inbijten; afhankelijk van het gedrag van de verdachte) overgaan. Dat is de hond zo aangeleerd en dit eigen initiatief is ook terug te vinden in het examenprogramma. Hier is volgens de politiechef geen aparte commandovoering voor nodig. Het is daarna wel de taak van de geleider om hierna het 'direct en voortdurend toezicht' terug te brengen naar het niveau waarin de geleider de hond fysiek kan meenemen. Een obstakel dat door de geleider niet genomen kan worden, zal dus ook nooit door de hond worden genomen.

Binnen het examenprogramma zijn er tal van onderdelen waarin deze vorm van appèl wordt getoetst. Na het afleggen van alle onderdelen van het zogenaamde vaardigheidsparcours dient de hond op commando "af te kunnen liggen". Obstakels zoals een ondoorzichtige schutting, een doorzichtig hekwerk, een brug en het beklimmen van een trap, maken onderdeel uit van dit parcours. Daarnaast wordt er, zowel tijdens het trainen van examenonderdelen als ook tijdens het trainen van praktijksituaties, doorlopend aandacht besteed aan deze vorm van appèl.

Volgens de politiechef is er in het geval van verzoeker sprake geweest van 'direct en voortdurend toezicht van een geleider' zoals bedoeld in artikel 15 van de Ambtsinstructie (zie: Achtergrond onder 2). De hond bevond zich namelijk op korte afstand van de hondengeleider en daardoor kon de hondengeleider commando's geven met zijn stem. De hond werd ingezet met het doel de wegnennende / bewegende verdachte te doen stoppen door middel van bijten. De politiechef is op grond van het voorgaande van oordeel dat er geen sprake is geweest van disproportioneel optreden van de hondengeleider en acht de inzet van de diensthond onder de gegeven omstandigheden gerechtvaardigd.

Opleiding en training diensthonden

Op verzoek van de Nationale ombudsman werd door een deskundige op het gebied van de opleiding, training en certificering van diensthonden en hun geleiders, die werkzaam is bij de Landelijke eenheid, aan een aantal onderzoekers van het Bureau Nationale ombudsman uitleg gegeven over de invulling van het begrip 'direct en voortdurend toezicht' zoals dat wordt getoetst tijdens een periodieke keuringsdag. In dat kader werd op de trainingslocatie van de hondenbrigade van de politie eenheid Midden-Nederland door een aantal hondengeleiders met hun diensthonden demonstraties gegeven om de uitleg te illustreren.

In de praktijk wordt onder 'direct en voortdurend toezicht' het beheersen en daarmee controleren van de diensthond begrepen. Voor het onderzoek naar de klacht is oefening

drie: “Opzoeken en lokaliseren van een verdachte” van de Keuring Surveillance Honden relevant. Tijdens deze oefening wordt de diensthond los geklikt van de lijn en krijgt hij van zijn hondengeleider ruimte om in bosschages te zoeken naar een verdachte die zich daarin ergens heeft verstopt. De hond wordt van de lijn los geklikt omdat deze lijn het zoeken in de struiken kan bemoeilijken. Op het moment waarop de verdachte door de diensthond wordt gelokaliseerd, blijft de hond de verdachte bewaken zodat deze niet kan vluchten. Tegelijkertijd maakt de diensthond middels blaffen aan zijn geleider duidelijk waar hij zich bevindt zodat de verdachte kan worden aangehouden. In de praktijk bestaat de mogelijkheid dat een verdachte zich, terwijl hij door de diensthond wordt bewaakt, om wat voor reden dan ook beweegt. In dat geval kan de diensthond de verdachte bijten. De opdracht van de hond is om de verdachte te bewaken en daarmee te voorkomen dat hij vlucht. De hond kan een onverhoedse beweging interpreteren als een poging om te vluchten.

Het “direct en voortdurend toezicht” houdt in dat de hondengeleider in principe de hele tijd visueel contact moet hebben met zijn hond. De mogelijkheid bestaat dat zijn hond door terreinomstandigheden of objecten heel even uit het zicht van de hondengeleider kan zijn. Wanneer de hondengeleider zijn hond niet kort daarna weer ziet dan moet hij de hond terugroepen teneinde het directe visuele toezicht weer mogelijk te maken. ‘s Nachts is het lastig om direct en voortdurend toezicht uit te oefenen. De hondengeleider zal dan proberen om met behulp van zijn zaklamp zijn hond te volgen tijdens het zoeken. Wanneer de hond uit het licht verdwijnt en niet meer met behulp van de lichtstraal van de zaklamp kan worden gelokaliseerd dan zal de hondengeleider zijn hond weer terug moeten roepen teneinde hem weer onder 'direct en voortdurend' toezicht te krijgen.

Beoordeling van de klacht

Het vereiste van professionaliteit houdt in dat de overheid er voor zorgt dat haar medewerkers volgens hun professionele normen werken. De burger mag van hen bijzondere deskundigheid verwachten. Dit vereiste brengt met zich mee dat een politieambtenaar op een professionele manier handelt bij het inzetten van een diensthond.

Bij de beoordeling van de klacht bestaat geen discussie over de vraag of de inzet van de diensthond rechtmatig was. De vraag is of de inzet op behoorlijke wijze is geschied. Hierbij staat de vraag centraal of de diensthond onder 'direct en voortdurend toezicht' van V. heeft gestaan. V. heeft zijn diensthond aanvankelijk aangeliend naar de vluchtende verdachte(n) laten zoeken. Daarbij heeft hij ook meermalen duidelijk verbaal aangegeven dat de verdachte(n) tevoorschijn diende(n) te komen omdat anders de diensthond zou worden ingezet. Op een gegeven moment kwam V. met zijn diensthond bij een obstakel. Gelet op de situatie ter plaatse acht de Nationale ombudsman het begrijpelijk dat V. op dat moment besloot om zijn diensthond los te klikken zodat deze de vrijheid kreeg om ongehinderd onder het obstakel door te kruipen. V. had daardoor de mogelijkheid om zelf over het obstakel heen te klimmen. Hoewel het obstakel uit gaaswerk bestond, kon V. geen 'direct en voortdurend' toezicht op zijn diensthond uitoefenen. Het nemen van het

obstakel kostte V. enige moeite zodat hij er niet binnen twee tellen overheen was. De Nationale ombudsman acht het om die reden niet aannemelijk dat hij tijdens het nemen van het obstakel voortdurend zijn hond kon waarnemen aangezien hij zijn aandacht ook op het obstakel zelf moest richten. Het alternatief was dat V. eerst zijn hond onder het hekwerk door had kunnen laten kruipen en hem direct daarna het commando had kunnen geven om te gaan liggen. Na het nemen van het obstakel had hij zijn hond weer vast kunnen klikken of zonder lijn verder kunnen laten zoeken. Doordat V. van deze mogelijkheid geen gebruik had gemaakt, stond zijn diensthond, op het moment waarop V. over het hekwerk heen klom, niet onder zijn 'direct en voortdurend toezicht'.

De Nationale ombudsman sluit niet uit dat de surveillancehond, zonder daartoe van V. de opdracht te hebben gekregen, verzoeker in een reflex heeft gebeten op het moment waarop hij verzoeker achter het elektriciteitshuisje aantrof en verzoeker zich op dat moment, om wat voor reden dan ook, kennelijk bewoog. In dat geval werd de beweging van verzoeker door de diensthond klaarblijkelijk geïnterpreteerd als een situatie waarin hij mocht bijten. Het is de Nationale ombudsman uit het onderzoek gebleken dat een diensthond daarop getraind is en dit in de praktijk gebeurt. De verklaring van verzoeker dat hij werd wakker gelikt door de diensthond en pas daarna gebeten, acht de Nationale ombudsman onwaarschijnlijk. Op basis van zijn onderzoeksbevindingen heeft de ombudsman niet de overtuiging gekregen dat Politieambtenaar V. de hond een bijtopdracht heeft gegeven. Hij gaat er dan ook van uit dat het niet de bedoeling was van de politieambtenaar dat de hond zou bijten.

De Nationale ombudsman is wel van oordeel dat politieambtenaar V. zijn diensthond tijdens het beklimmen van het hekwerk niet onder 'direct en voortdurend' toezicht had omdat zijn hond op dat moment zelfstandig verder ging met zoeken terwijl de aandacht van V. niet primair op hem gericht kon zijn. Hierdoor heeft politieambtenaar V. gehandeld in strijd met het vereiste van professionaliteit.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de regionale politie-eenheid Rotterdam, die wordt aangemerkt als een gedraging van de politiechef van de Eenheid Rotterdam, is gegrond wegens schending van het vereiste van professionaliteit.

De Nationale ombudsman,

mr. F.J.W.M. van Dooren,
waarnemend ombudsman

Achtergrond

1. Grondwet

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

2. Politiewet 2012

Artikel 7

"1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak, is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld of vrijheidsbeperkende middelen te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik hiervan verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

(...)

5. De uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste tot en met het vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn."

3. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar

Artikel 15

"1. Het inzetten van een politie-surveillancehond is slechts geoorloofd onder het direct en voortdurend toezicht van een geleider bij:

- a. de surveillancedienst, en
- b. het optreden van de mobiele eenheid na toestemming van het bevoegd gezag.

2. Het inzetten van een AOE-hond is slechts geoorloofd onder het direct en voortdurend toezicht van een geleider bij het, na toestemming van het bevoegd gezag, optreden van een AOE of een bijstandseenheid als bedoeld in artikel 59 van de Politiewet 2012.

3. De geleider dient in het bezit te zijn van een krachtens artikel 22 van de Politiewet 2012 vastgesteld certificaat."

Luchtfoto van de voetbalclub en de sportvelden (bron: google)

